

Krystyna Szczechowicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-7251-4962

krystyna.szczechowicz@uwm.edu.pl

Adam Pobiaryń

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0009-0005-9109-4990

165475@student.uwm.edu.pl

Nieletni sprawcy cyberprzemocy – analiza czynów karalnych i środków reakcji prawnej

Wstęp

Rozwój technologii informatycznych oraz powszechna cyfryzacja życia społecznego i gospodarczego doprowadziły do powstania nowego środowiska aktywności człowieka – cyberprzestrzeni. Dynamiczny rozwój nowoczesnych technologii ma nieoceniony wpływ na każdą dziedzinę ludzkiego życia. Przy pomocy urządzeń mobilnych oraz Internetu można nie tylko komunikować się, ale również zdobywać wiedzę, robić zakupy, a także wykonywać wiele innych czynności bez wychodzenia z domu. Sieć stała się narzędziem służącym zwłaszcza nieletnim do spędzenia wolnego czasu. Według badań przeprowadzonych przez Mediapanel aż 85,6% dzieci w wieku 7–14 lat korzysta z Internetu, natomiast w grupie wiekowej 15–18 lat odsetek ten wynosi praktycznie 100%¹.

Wraz z przeniesieniem się znacznej części naszego życia do Internetu również przestępczość coraz częściej przenosi się do wirtualnego świata, dając sprawcom poczucie bezkarności i anonimowości. Badania statystyczne pokazują, że liczba cyberprzestępstw z roku na rok wzrasta, a według danych z 2023 r. odnotowano ponad 82 tys. takich przypadków. W porównaniu do 2019 r. jest to wzrost o ponad 70%².

¹ A. Załęska, A. Mitok, M. Niemczyk, *Korzystanie z Internetu przez dzieci i młodzież w Polsce*, Warszawa 2025, s. 30.

² *Cyberprzestępczość w Polsce. Rośnie czy spada?*, <https://cyberdefence24.pl/cyberbezpieczenstwo/cyberprzestepczosc-w-polsce-rosnie-czy-spada?utm> (data dostępu: 20.04.2025).

Grupą szczególnie narażoną na bycie ofiarą cyberprzestępstwa są małoletni, którzy spędzają online najwięcej czasu, jednak nie są oni jedynie ofiarami przestępczości internetowej, lecz również sprawcami. Osoby dopuszczające się działań cyberprzestępczych często są przekonane, że aktywność w przestrzeni wirtualnej nie wiąże się z żadnymi konsekwencjami w świecie rzeczywistym. Należy jednak podkreślić, że zarówno bezkarność, jak i anonimowość mają charakter iluzoryczny, gdyż każda aktywność internetowa pozostawia po sobie ślad. Wynika z tego, że wszelkie działania online o charakterze przestępczym mogą zostać wykryte, a ich sprawca pociągnięty do odpowiedzialności.

Celem niniejszego opracowania jest identyfikacja i analiza przyczyn zjawiska przestępczości internetowej wśród nieletnich, ze szczególnym uwzględnieniem najczęściej popełnianych czynów karalnych przy wykorzystaniu sieci Internet. W pracy przedstawiono konsekwencje prawne i społeczne, jakie mogą spotkać nieletniego sprawcę czynu zabronionego popełnionego w przestrzeni wirtualnej.

Czyny karalne w Internecie – cyberprzestępczość

Przed rozpoczęciem rozważań na temat czynów karalnych popełnianych przez nieletnich przy wykorzystaniu sieci Internet należy zacząć od zdefiniowania pojęcia cyberprzestępczości, ponieważ to właśnie w odniesieniu do tego terminu należy dokonywać analizy wyżej wspomnianych czynów. W literaturze naukowej podkreśla się, że cyberprzestępczość nie jest zjawiskiem jednorodnym, a jej definicja ewoluowała wraz z rozwojem technologii i praktyki przestępczej³. Wraz z dynamicznym rozwojem technologii wszelkie zachowania przestępcze związane z jej użyciem definiowane były jako przestępstwa komputerowe. Do tej grupy zaliczano czyny, w których to komputer był zarówno narzędziem umożliwiającym dokonanie przestępstwa, jak również był celem popełnienia przestępstwa, np. wprowadzenie do systemu złośliwego oprogramowania⁴.

W kolejnych latach problematyka cyberprzestępczości została dostrzeżona na szczeblu międzynarodowym, czego wyrazem było ogłoszenie w 2001 r. konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości. Dokument ten w sposób ogólny identyfikował zagrożenia związane z przestępczością internetową oraz formułował zalecenia w zakresie rozwiązań legislacyjnych, jakie państwa członkowskie powinny wdrożyć w ramach krajowych systemów prawnych.

³ A. Golonka, *Cyberprzestępczość – międzynarodowe standardy zwalczania zjawiska a polskie regulacje karne*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2016, nr 1(18), s. 63–64.

⁴ M. Szczepaniec, *Komputer jako narzędzie przestępstwa*, „Zeszyty Prawnicze” 2016, nr 12(2), s. 168.

Należy jednak podkreślić, że konwencja ta nie wprowadziła definicji cyberprzestępstwa⁵.

W związku z niewypracowaniem jednolitej definicji cyberprzestępczości na poziomie prawodawstwa międzynarodowego każda organizacja, jak i legislatorzy w poszczególnych krajach traktują i definiują to zjawisko dość podobnie, jednak da się zauważyć drobne różnice⁶. Najszerzej jednak rzecz ujmując, cyberprzestępczość można rozumieć jako wszelkie przestępstwa popełnianie w cyberprzestrzeni, a więc „przestrzeni otwartego komunikowania się za pośrednictwem połączonych komputerów i pamięci informatycznych pracujących na całym świecie”⁷.

Na X Kongresie Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zapobiegania Przestępczości i Traktowaniu Przestępców została wypracowana definicja cyberprzestępczości w dwóch ujęciach:

- cyberprzestępstwo *sensu stricto* to wszelkie nielegalne działanie wykonywane w postaci operacji elektronicznych wymierzone przeciw bezpieczeństwu systemów komputerowych lub procesowanych przez te systemy danych;
- cyberprzestępstwo *sensu largo* to wszelkie nielegalne działanie popełnione za pomocą lub dotyczące systemów lub sieci komputerowych, włączając w to między innymi nielegalne posiadanie i udostępnianie lub rozpowszechnianie informacji przy użyciu systemów lub sieci komputerowych⁸.

Podobnie definiowano „cyberprzestępstwo” w *Polityce ochrony cyberprzestrzeni Rzeczypospolitej Polskiej*, przyjętej przez Radę Ministrów w 2013 r.⁹

Krajowe ustawodawstwo w Polsce do dzisiaj nie wypracowało definicji legalnej cyberprzestępczości ani na gruncie Kodeksu karnego¹⁰, ani żadnego innego aktu prawnego, jednak brak legalnej definicji nie oznacza, że problem ten nie jest dostrzegany. Świadczyć o tym może chociażby fakt powołania 12 stycznia 2022 r. Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości – specjalnej jednostki organizacyjnej Policji, mającej za zadanie zwalczanie cyberprzestępczości.

Mimo braku definicji ustawowej cyberprzestępczość jest rozumiana jako wszelkie czyny zabronione popełnione przy użyciu systemów informatycznych,

⁵ Convention on Cybercrime, Budapeszt, 23 listopada 2001 r., ETS nr 185.

⁶ A. Golonka, op. cit., s. 63.

⁷ Szerzej: M. Nowak, *Cyberprzestępstwa – definicje i przepisy prawne*, „Biuletyn EBIB” 2010, nr 4(113).

⁸ W. Konaszczyk, *Legislacyjne rozwiązania w zakresie przeciwdziałania cyberprzestępczości w prawie podatkowym – wybrane zagadnienia*, „Prawo w Działaniu” 2021, nr 47, s. 40–41.

⁹ Uchwała nr 111/2013 Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie polityki ochrony cyberprzestrzeni Rzeczypospolitej Polskiej.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383), dalej jako k.k.

sieci komputerowych lub Internetu¹¹. W praktyce wiele działań podejmowanych w cyberprzestrzeni wyczerpuje znamiona czynów zabronionych przewidzianych w k.k., a w niektórych przypadkach również w ustawach szczególnych, co umożliwia ich skuteczne ściganie i karanie na podstawie obowiązujących przepisów.

Cyberprzemoc wśród nieletnich jako zjawisko wyczerpujące znamiona czynu karalnego

Jednym z istotnych zjawisk, zasługujących na szczegółową analizę w kontekście czynów karalnych popełnianych przez nieletnich przy wykorzystaniu sieci Internet, jest cyberprzemoc, rozumiana jako forma agresji realizowanej za pośrednictwem narzędzi komunikacji elektronicznej¹², stanowiąc stale rozwijający się obszar przemocy rówieśniczej wśród małoletnich. Jak wynika z badań statystycznych, w Polsce 15% nastolatków doświadcza cyberprzemocy, a ok. 12% przyznaje się do stosowania jej wobec rówieśników¹³. Kolejne badanie przeprowadzone przez Naukową i Akademicką Sieć Komputerową – Państwowy Instytut Badawczy (NASK) prezentuje jeszcze bardziej zatrważające wyniki, bowiem z raportu tej instytucji wynika, że 40% nastolatków w Polsce doświadczyło wyzwisk w sieci, natomiast 25% z nich deklaruje, iż w Internecie jest poniżanych i wyśmiewanych, właśnie takie zachowania mogą wyczerpywać znamiona czynów zabronionych¹⁴.

Irena Pospiszyl definiuje przemoc w następujący sposób: „(...) są to wszelkie i nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnej relacji”¹⁵.

Cyberprzemoc (ang. *cyberbullying*) jest pojęciem stosunkowo nowym i dość szeroko używanym zarówno w opracowaniach naukowych, jak i w języku potocznym¹⁶. Po raz pierwszy zostało ono użyte przez Billa Belsey’a w 2004 r.¹⁷,

¹¹ Szerzej o problemach zdefiniowania terminu „cyberprzestępczość” zob. M. Siwicki, *Podział i definicje cyberprzestępstw*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 7–8, s. 241–252.

¹² Zob. J. Barlińska, A. Szuster, *Cyberprzemoc. O zagrożeniach i szansach na ograniczenie zjawiska wśród adolescentów*, Warszawa 2014.

¹³ World Health Organization, *A focus on adolescent peer violence and bullying in Europe, Central Asia and Canada. Health behaviour in school-aged children international report from the 2021/2022 survey*, vol. 2, 2024, s. 3–9.

¹⁴ Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy (NASK), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*, Warszawa 2023.

¹⁵ I. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, Warszawa 1994, s. 7.

¹⁶ Zob. D. Siemieniecka, M. Skibińska, K. Majewska, *Cyberagresja – zjawisko, skutki, zapobieganie*, Toruń 2020, s. 19.

¹⁷ J. Barlińska, A. Szuster, op. cit., s. 13.

który definiował je jako „wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych do wspierania zamierzonego, powtarzającego się i wrogiego zachowania jednostki lub grupy, mającego na celu wyrządzenie krzywdy innym”¹⁸. W roku 2006 Justin W. Patchin i Sameer Hinduja zdefiniowali cyberprzemoc jako „umyślne i powtarzające się wyrządzenie szkody przy użyciu komputerów, telefonów komórkowych lub innych urządzeń elektronicznych”, zaś w 2014 r. Robin Kowalski z Uniwersytetu w Clemson określił ją jako „użycie technologii komunikacji elektronicznej do prześladowania innych osób”¹⁹.

Dan Olweus, uznany za prekursora badań nad przemocą szkolną, określił *bullying* jako szczególną postać agresji, w której jedna osoba albo grupa osób systematycznie i umyślnie krzywdzi wybraną ofiarę. Według badacza o dręczeniu mówi się wtedy, gdy pokrzywdzony musi znosić szkodliwe działania wymierzone w jego stronę, które powtarzają się przez dłuższy czas, a samodzielne przeciwstawienie się im jest dla niego niemożliwe. Ponadto wyróżnił trzy podstawowe cechy świadczące o występowaniu przemocy szkolnej:

- 1) działania są zamierzone i mają na celu wyrządzenie krzywdy (intencjonalność),
- 2) zachowania szkodliwe powtarzają się i trwają przez pewien okres (powtarzalność),
- 3) w relacji pomiędzy sprawcą a ofiarą występuje nierównowaga sił – ofiara jest słabsza, nie potrafi się skutecznie bronić (nierównowaga sił)²⁰.

Robert S. Tokunaga poszerzył tradycyjne rozumienie *bullyingu*, odnosząc je do środowiska cyfrowego. Zdefiniował *cyberbullying* jako powtarzające się działania realizowane z wykorzystaniem mediów elektronicznych, w których osoby lub grupy systematycznie przesyłają innym osobom wrogie bądź agresywne treści, mając zamiar sprawić im krzywdę czy wywołać dyskomfort. W swojej koncepcji podkreślił że to właśnie intencjonalność, wielokrotność oraz użycie technologii cyfrowych stanowią istotę tego zjawiska²¹.

Interesujące definiowanie tego pojęcia na gruncie polskim prezentuje Jacek Pyżalski, który w swoich pracach wyodrębnia dwa pokrewne pojęcia:

- agresja elektroniczna – obejmuje wszelkie akty agresji, w których telefon komórkowy lub Internet są narzędziem działania (może to być jednorazowy incydent, np. wysłanie obraźliwej wiadomości SMS czy udostępnienie kompromitującej fotografii);

¹⁸ B. Belsey, *Always on? Always aware!*, <http://www.cyberbullying.ca/> (data dostępu: 18.07.2025).

¹⁹ E. Englander, E. Donnerstein, R. Kowalski, C.A. Lin, K. Parti, *Defining cyberbullying*, „Pediatrics” 2017, nr 140(2), s. 149.

²⁰ Por. D. Olweus, *A pro le of bullying at school*, „Educational Leadership” 2003, nr 60(6), s. 12.

²¹ Zob. R.S. Tokunaga, *Following you home from school: a critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization*, „Computers in Human Behavior” 2010, t. 26(3), s. 277–287.

- *cyberbullying* – to szczególna forma agresji elektronicznej; składa się z systematycznych, powtarzających się działań podejmowanych z intencją wyrządzenia trwałej szkody, wobec których ofiara pozostaje bezradna i nie może się skutecznie bronić.

Zdaniem Pyżalskiego kluczowe różnice między agresją elektroniczną a cyberbullyingiem dotyczą intencjonalności i powtarzalności ataków, braku możliwości obrony po stronie ofiary i długotrwałości zjawiska²².

Większość definicji cyberprzemocy opiera się na definicji tradycyjnej przemocy czy też prześladowań rówieśniczych, słusznie dostrzegając wyraźną korelację między tymi zjawiskami, jednakże należy uznać, że znęcanie w świecie elektronicznym może mieć dla ofiary tego zjawisko dużo dalej idące skutki niż tradycyjna przemoc rówieśnicza. W przypadku cyberprzemocy prześladowania ofiary nie kończą się w raz z końcem zajęć lekcyjnych, tak jak ma to miejsce w przypadku tradycyjnej przemocy szkolnej, jednak przez cały czas trwa online. Należy również wspomnieć o tym, że ofiara cyberprzemocy narażona jest na prześladowanie przed większą grupą odbiorczą, zwłaszcza jeżeli ma to miejsce w komentarzach na profilach społecznościowych, co zwiększa również ryzyko przyłączenia się innych osób do pozostawiania wulgarnych i szykanujących komentarzy w celu przypodobania się grupie rówieśniczej. Internet daje również możliwość zakładania fałszywych kont, zapewniając prześladowcom poczucie anonimowości, przez co ich zachowania mogą stać się bardziej uciążliwe niż w świecie rzeczywistym, kiedy to ofiara doskonale zna tożsamość swojego oprawcy. Co więcej, mimo częstej korelacji między przemocą rówieśniczą w świecie realnym i internetowym wcale nie musi ona występować, cyberprzemoc może być jedyną formą znęcania, której doświadcza nieletni, w takiej sytuacji trudniej jest wykryć sprawców zwłaszcza jeśli korzystają oni z anonimowych profili.

Cyberprzemoc niewątpliwie jest formą przemocy psychicznej, która może stać się okrutnym ciosem dla psychiki, pozostawiając w niej trwały ślad pozbawiający daną osobę godności i poczucia własnej wartości. Przybiera ona różne formy, wśród których najczęściej wymienia się:

- wyzywanie, obrażanie, poniżanie i ośmieszanie w komentarzach, postach, wiadomościach,
- publikowanie lub rozpowszechnianie kompromitujących zdjęć, filmów czy informacji,
- podszywanie się pod inną osobę, zakładanie fałszywych kont,
- szantażowanie, grożenie ujawnieniem prywatnych materiałów,
- wykluczanie z grup internetowych, ignorowanie, izolowanie,
- zalewanie obraźliwymi wiadomościami (tzw. *flood*),
- włamania na konta i rozpowszechnianie prywatnych danych²³.

²² J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży*, Sopot 2011, s. 41.

²³ Por. Ł. Wojtasik, *Przemoc rówieśnicza a media elektroniczne*, <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/723> (data dostępu: 18.07.2025).

Bardzo powszechny jest tzw. *flaming*, który rozumiany jest jako wojna na obelgi. Zjawisko to charakteryzuje się krótką i zacieklą wymianą zdań, w trakcie której użytkownicy używają wielu obelg oraz wulgaryzmów. Najczęściej zachowanie takie ma miejsce na zamkniętych chatach lub innych mniejszych forach²⁴.

Bardziej dotkliwą formą cyberprzemocy jest prześladowanie internetowe. W przeciwieństwie do opisanego zjawiska w tym wypadku wyraźnie można oddzielić sprawców od ofiary, a ich zachowanie ma na celu wywołanie u ofiary dyskomfortu emocjonalnego. Prześladowanie internetowe może przejawiać się w różnych zachowaniach – od wulgarnych komentarzy, przez tworzenia i rozpowszechnianie fałszywych informacji, aż po publikację przerobionych zdjęć i filmów, które mają przedstawić ofiarę w jak najbardziej kompromitujących okolicznościach.

Kolejną formą cyberprzemocy jest *catfishing*. Charakteryzuje się ona tym, że sprawca tworzy fałszywy profil w mediach społecznościowych, po czym nawiązuje z ofiarą kontakt w prywatnej wiadomości. Sprawca buduje zaufanie ofiary, aby stworzyć z nią relację opartą na fundamencie przyjaźni, bądź też relacji o podłożu romantycznym. Działanie te mają na celu uzyskanie od niej prywatnych informacji czy też zdjęć lub innych kompromitujących materiałów²⁵. Uzyskane w ten sposób informacje są później publikowane przez na forum rówieśniczym w celu ośmieszenia ofiary *catfishingu*.

Klasyfikacja czynów karalnych – przegląd podstawowych typów

Cyberprzemoc, jak wskazano wcześniej, nie została w żaden sposób zdefiniowana czy też spenalizowana w polskim systemie prawnym. Brak takiej regulacji wynika przede wszystkim z trudności w utworzeniu jednolitej definicji legalnej z racji na mnogość form zachowań, które zaliczane są do cyberprzemocy. Nieobecność przepisów penalizujących zjawisko to w dosłowny sposób nie oznacza jednak, że pozostaje ono bezkarne, bowiem sprawca dopuszczający się cyberprzemocy najczęściej wypełnia znamiona czynów zabronionych spenalizowanych już w przepisach k.k. Można wskazać tutaj m.in.: zniesławienie (art. 212 k.k.), zniewagę (art. 216 k.k.), groźby karalne (art. 190 k.k.), uporczywe nękanie, tzw. *stalking* (art. 190a k.k.), zmuszanie do określonego zachowania (art. 191 k.k.), włamania informatyczne (art. 267 i 268a k.k.).

²⁴ D. Kachlicka, *Korzystanie z Internetu jako źródło zagrożeń zdrowia i rozwoju dzieci i młodzieży*, „Przegląd Krytyczny” 2019, nr 1(1), s. 50.

²⁵ C. Olekers, M.J. Hattingh *The dark side of social media – cyberbullying, catfishing and trolling. A systematic literature review* „EPIc Series in Computing” 2022, nr 84, s. 92.

W najbardziej skrajnych i uporczywych przypadkach zachowanie sprawcy może doprowadzić nawet do samobójstwa ofiary – w takim przypadku wypełnione zostaną ustawowe przesłanki doprowadzenia do samobójstwa (art. 151 k.k.).

Zniesławienie penalizowane w art. 212 k.k. polega na pomówieniu innej osoby, grupy osób, instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Surowszej odpowiedzialności karnej podlega sprawca pomówienia, który realizując czynność sprawczą, posługując się środkami masowego komunikowania (art. 212 § 2 k.k.). Do środków masowego komunikowania należy także Internet. Z postacią kwalifikowaną zniesławienia będziemy mieli do czynienia gdy zniesławiające treści zostały umieszczone na witrynie internetowej WWW, ogólnodostępnych blogach czy też niezabezpieczonym hasłem czacie²⁶. Zniesławienie – w typie zarówno podstawowym, jak i kwalifikowanym – jest powszechnym przestępstwem formalnym²⁷. W przestrzeni internetowej zniesławienie może przybierać formę rozpowszechniania fałszywych informacji na forach, w komentarzach pod postami, w mediach społecznościowych czy w wiadomościach prywatnych. Aby daną wypowiedź zakwalifikować jako zniesławienie, istotne jest, by zawierała nieprawdziwe informacje, które mogą poważnie zaszkodzić jej dobremu imieniu lub reputacji ofiary²⁸.

W przypadku znieważenia penalizowanego w art. 216 k.k. chodzi o każde zachowanie sprawcy, które obraża lub ośmiesza inną osobę²⁹. Będzie nią zatem m.in. ustna lub pisemna wypowiedź, okrzyk, gest, a także rysunek lub plakat bądź też inny środek przekazu, np. w postaci filmu czy fotografii. W znaczeniu słownikowym „znieważać” oznacza ‘lżyć kogoś, obrażać kogoś, rzucać obelgi, ubliżać komuś, uwłaczać komuś, uchybiać komuś’³⁰. Podobnie jak przy zniesławieniu surowszej odpowiedzialności karnej podlega sprawca znieważenia, który posłużył się środkami masowego komunikowania (§ 2). W cyberprzestrzeni zniewaga może przejawiać się w formie użycia wulgarnych

²⁶ Por. postanowienia SN z 29 czerwca 2010 r., sygn. akt I KZP 7/10, OSNK 2010, Nr 9, poz. 75 i z 7 maja 2008 r., sygn. akt III KK 234/07, OSNK 2008, Nr 9, poz. 69.

²⁷ Por. postanowienie SN z 18 października 2017 r., sygn. akt II KK 301/17, Lex nr 2407825; wyroki SN: z 8 maja 2018 r., sygn. akt II KK 449/17, Lex nr 2541499 i z 2 września 2020 r., sygn. akt I NSNk 4/19, Lex nr 3046624; postanowienie SN z 6 listopada 2024 r., sygn. akt II NSNk 27/23, Lex nr 3777632.

²⁸ Zob. J. Podlewska, *Odpowiedzialność prawna za cyberprzemoc w stosunku do nieletnich*, „Dziecko Krzywdzone” 2009, t. 8, nr 1, s. 2.

²⁹ Szerzej: M. Mozgawa, [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2025, Lex, komentarz do art. 216.

³⁰ E. Sobol, *Nowy słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 2002, s. 1288; S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, t. 5, Warszawa 2003, s. 732; M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego PWN*, t. 3, Warszawa 1999, s. 983.

wyzwisk, formułowania obraźliwych komentarzy, tworzenia materiałów wizualnych (np. memów) ośmieszających osobę pokrzywdzoną lub publikowania treści o charakterze poniżającym. Dla zaistnienia naruszenia dóbr osobistych nie jest konieczne, aby przekazywana informacja miała charakter nieprawdziwy – wystarczy, że ma ona wydźwięk obraźliwy i godzi w cześć bądź godność jednostki.

Zachowanie sprawcze realizujące znamiona przestępstwa groźby karalnej z art. 190 k.k. polega na groźeniu innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby dla niej najbliższej, pod warunkiem że groźba wzbudza u adresata uzasadnioną obawę, iż zostanie spełniona³¹. Mogą to być groźby uszkodzenia ciała, pozbawienia życia, zniszczenia mienia czy naruszenia czci w postaci wiadomości prywatnych, wpisów na portalach społecznościowych, komentarze pod postami, a nawet nagrania głosowe lub wideo.

Jednym z istotnych zjawisk występujących w przestrzeni internetowej jest uporczywe nękanie, którego penalizacja została przewidziana w art. 190a k.k. Zjawisko to, określane również mianem cyberstalkingu, obejmuje powtarzające się i długotrwałe zachowania, które wywołują u pokrzywdzonego poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia. W praktyce może ono przybierać różnorodne formy, takie jak: uporczywe przesyłanie niechcianych, natarczywych lub obraźliwych wiadomości (zarówno o charakterze publicznym, jak i prywatnym), publikowanie materiałów kompromitujących bez zgody osoby, której dotyczą, rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, pomówień lub plotek, podszywanie się pod inną osobę w mediach społecznościowych lub na forach dyskusyjnych w celu wyrządzenia jej szkody, a także nieuprawnione monitorowanie aktywności internetowej ofiary. Kluczowymi elementami odróżniającymi cyberstalking od innych przejawów agresji elektronicznej są uporczywość oraz intensywność działań, a także ich wpływ na naruszenie prywatności i zakłócenie poczucia bezpieczeństwa pokrzywdzonego. Te cechy przesadzają o możliwości zakwalifikowania danego zachowania jako przestępstwa w rozumieniu art. 190a k.k., zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa oraz stanowiskiem doktryny prawa karnego³².

Formą cyberprzemocy jest także zmuszanie do określonego zachowania penalizowane w art. 191 k.k., które obejmuje sytuacje, w których sprawca,

³¹ J. Lachowski, [w:] V. Konarska-Wrzošek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2023, komentarz do art. 190.

³² Zob. M. Mozgawa, *Kilka uwag na temat znamienia „uporczywego nękania” na gruncie art. 190a k.k.*, „Ius Novum” 2020, nr 2, s. 79–100; I. Jankowska-Prochot, *Modyfikacja prawnokarnego modelu zwalczania przestępstwa stalkingu*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2022, nr 7–8, s. 119–136; M. Cyrklaff-Gorczyca, *Cyberstalking jako forma przemocy z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/5488> (data dostępu: 6.07.2025); K. Marek, *Przestępstwo uporczywego nękania (stalkingu) w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z 31 marca 2020 r.*, „Studia Prawnoustrojowe” 2020, nr 50, s. 327–343.

stosując groźbę bezprawną, lub przemoc wobec osoby, zmusza pokrzywdzonego do podjęcia określonego działania, zaniechania lub znoszenia. W warunkach cyberprzestrzeni może to przybierać postać m.in. szantażu emocjonalnego, groźenia ujawnieniem prywatnych informacji, kompromitujących materiałów, a także zapowiedzi ataków na profile w mediach społecznościowych lub inne konta internetowe, w celu wymuszenia określonych zachowań.

Sprawcy cyberprzemocy mogą również podejmować działania, polegające na przejmowaniu dostępu do kont ofiar w celu wysyłania w ich imieniu obraźliwych wiadomości, modyfikowania profili w mediach społecznościowych w sposób mający na celu skompromitowanie właściciela, a także włamywania się na konta rówieśników w celu uzyskania lub zmiany danych. Zachowania tego rodzaju mogą wyczerpywać znamiona przestępstw przeciwko ochronie informacji, np. określonego w art. 267 k.k., który penalizuje m.in. nieuprawnione uzyskiwanie dostępu do systemu informatycznego, przełamywanie zabezpieczeń lub przechwytywanie informacji.

Opisane czyny penalizowane są różnych rozdziałów ustawy karnej – od przestępstw przeciwko czci, przez przestępstwa przeciwko wolności, aż do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Mimo tak szerokiego wachlarzu dóbr, które mogą zostać naruszone poprzez cyberprzemoc, niewątpliwie wspólnym mianownikiem każdego z tych zachowań jest spowodowanie szkody psychicznej u ofiary. Faktem, który dodatkowo negatywnie wpływa na ofiarę, jest również reakcja środowiska rówieśniczego na cyberprzemoc, bowiem bardzo często kompromitujące materiały są udostępniane dalej, przez co trafiają do jeszcze większej liczby odbiorców, a ofiara cyberprzemocy narażona jest na zwiększenie grona oprawców. Wszystko to może doprowadzić do tragedii, jaką jest targnięcie się ofiary cyberprzemocy na swoje własne życie. W ogólnopolskich mediach dość regularnie pojawiają się artykuły, które opisują samobójstwa małoletnich, w których wiodącą motywacją była właśnie cyberprzemoc.

Reakcja prawna na czyny karalne popełniane przez nieletnich sprawców cyberprzemocy

W przypadku nieletniego sprawcy cyberprzemocy, nawet jeśli jego zachowanie wypełni ustawowe znamiona któregośkolwiek z wspomnianych czynów zabronionych, nie będzie on odpowiadał na zasadach określonych w przepisach k.k., bowiem żaden z tych czynów nie został wymieniony w treści art. 10 § 2 k.k., który przewiduje obniżenie do 15 lat dolnej granicy wieku odpowiedzialności karnej nieletnich za niektóre najgroźniejsze kategorie przestępstw. Kwestie odpowiedzialności za czyny karalne nieletnich reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji

nieletnich³³. Podstawy materialnoprawne do podejmowania działań w oparciu o u.w.r.n. zostały określone w art. 2 tejże ustawy. Stanowi oni, że przewidziane w ustawie działania podejmuje się w przypadkach, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuścił się czynu karalnego.

Pierwszą z przesłanek podjęcia działań przewidzianych w ustawie jest wykazywanie przez nieletniego przejawów demoralizacji. Pojęcie to nie zostało formalnie zdefiniowane w treści aktu prawnego. Ustawodawca ograniczył się jedynie do wskazania przykładowych okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego w otwartym katalogu zawartym w art. 4 u.w.r.n. W uzasadnieniu projektu nowelizacji podkreślono, że pojęcie demoralizacji, dzięki ponad 40-letniemu dorobkowi doktryny oraz orzecznictwa, jest rozumiane jednolicie i nie budzi wątpliwości interpretacyjnych, co uzasadnia rezygnację z jego formalnej definicji ustawowej³⁴.

W zakres pojęcia czynu karalnego wchodzi zarówno przestępstwa tzw. kodeksowe ujęte w k.k. z 1997 r., jak i wszystkie przestępstwa tzw. pozakodeksowe, określone w różnych innych ustawach, do których mają zastosowanie przepisy części ogólnej k.k., przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, wykroczenia tzw. kodeksowe, ujęte w Kodeksie wykroczeń z 1971 r., oraz wszystkie wykroczenia tzw. pozakodeksowe, sformułowane w różnych innych ustawach, do których mają zastosowanie przepisy części ogólnej Kodeksu wykroczeń³⁵.

Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich przewiduje różnorodne środki, które mogą być stosowane zarówno wobec nieletnich popełniających czyny karalne, jak i tych, u których stwierdza się pierwsze symptomy demoralizacji. Wobec nieletniego mogą być stosowane środki wychowawcze, środek leczniczy oraz środek poprawczy. Środki wychowawcze zostały wymienione art. 7 u.w.r.n., środek leczniczy – w art. 8 u.w.r.n., zaś środkiem poprawczym jest umieszczenie w zakładzie poprawczym (art. 9 u.w.r.n.)³⁶.

W art. 7 tej ustawy zostały określone środki wychowawcze wobec nieletnich, które obejmują w szczególności: upomnienie, zobowiązanie do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody w całości albo w części, do zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, do wykonania prac społecznych, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym,

³³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 978 z późn. zm.), dalej jako u.w.r.n.

³⁴ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, druk sejmowy nr 2183, Sejm IX kadencji, s. 4.

³⁵ V. Konarska-Wrzošek, [w:] P. Górecki, P. Kobes, V. Konarska-Wrzošek, *Wspieranie i resocjalizacja nieletnich. Komentarz*, 2023, Lex, komentarz do art. 1.

³⁶ Por. K. Radlak, [w:] P. Drebnkowski, G. Kowalski (red.), *Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Komentarz*, 2023, Legalis, komentarz do art. 9.

terapeutycznym, w szczególności terapii uzależnień, psychoterapii, psychoedukacji, lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, do powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub do zaniechania używania substancji psychoaktywnej. Ponadto środki te mogą polegać na objęciu nieletniego nadzorem ze strony rodziców, opiekuna, kuratora sądowego, organizacji społecznej, pracodawcy lub osoby godnej zaufania. W określonych sytuacjach sąd ma również możliwość skierowania nieletniego do ośrodka kuratorskiego bądź instytucji specjalizujących się w wychowaniu i terapii nieletnich sprawców czynów zabronionych. Do katalogu środków wychowawczych należą także zakazy, takie jak zakaz prowadzenia pojazdów, ograniczenie kontaktów z określonymi osobami lub zakaz przebywania w wyznaczonych miejscach, a także przepadek przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub służących do jego popełnienia. W sytuacjach o najwyższym stopniu społecznej szkodliwości możliwe jest umieszczenie nieletniego w rodzinie zastępczej zawodowej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym bądź okręgowym ośrodku wychowawczym.

Orzeczenie środka poprawczego jest dopuszczalne przy jednoczesnym spełnieniu jednej przesłanki formalnej oraz co najmniej dwóch przesłanek o charakterze merytorycznym. Przesłanką formalną jest popełnienie przez nieletniego czynu karalnego, określonego w art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. a u.w.r.n., obejmującego czyny o statusie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Wśród przesłanek merytorycznych wymienia się wysoki stopień demoralizacji nieletniego, będący przesłanką podmiotową o charakterze ogólnym, oraz specyfikę czynu karalnego, w tym jego rodzaj, sposób i okoliczności popełnienia, które stanowią przesłankę przedmiotową ściśle powiązaną z konkretnym czynem.

Ponadto, zgodnie z art. 15 ust. 1 u.w.r.n., dodatkową przesłanką jest nieskuteczność dotychczas stosowanych środków wychowawczych lub przekonanie sądu, że ich zastosowanie nie rokuje skutecznej resocjalizacji nieletniego. Należy jednak podkreślić, że rola tej przesłanki nie warunkuje orzeczenia środka poprawczego, lecz ma charakter ograniczający zakres przypadków, w których środek ten powinien zostać zastosowany³⁷.

Sąd rodzinny jest właściwym organem do prowadzenia spraw dotyczących nieletnich w zakresie przejawów demoralizacji, a także prowadzenia postępowań w sprawach o czyny karalne. Jego działania skupiają się na analizie okoliczności sprawy oraz ustaleniu odpowiednich środków, które mają na celu resocjalizację i wychowanie nieletniego. Po przeprowadzeniu przewidzianych przepisami czynności procesowych sąd orzeka o zastosowaniu wobec nieletniego środków wychowawczych czy poprawczego bądź też leczniczego,

³⁷ V. Konarska-Wrzosek, [w:] P. Górecki, P. Kobes, V. Konarska-Wrzosek, op. cit., komentarz do art. 15.

dokonując wyboru rozwiązania najbardziej adekwatnego do okoliczności konkretnej sprawy. Decyzja ta opiera się na analizie stopnia demoralizacji nieletniego, charakteru i okoliczności popełnionego czynu oraz prognozy kryminologicznej, obejmującej ocenę perspektyw resocjalizacyjnych. Zgodnie z zasadą nadrzędną ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich priorytetem pozostaje ochrona dobra nieletniego. Oznacza to, że wszelkie rozstrzygnięcia powinny uwzględniać jego potrzeby rozwojowe, edukacyjne i wychowawcze, a także dążyć do kształtowania właściwych postaw społecznych³⁸. Stosowane środki nie mają charakteru wyłącznie represyjnego – ich głównym celem jest modyfikacja postaw i zachowań sprawcy, skłonienie go do refleksji nad konsekwencjami własnego postępowania oraz zapobieganie dalszym przejawom demoralizacji. Odpowiednio dobrane instrumenty wychowawcze, poprawcze lub lecznicze pełnią funkcję prewencyjno-resocjalizacyjną, zmierzając do ograniczenia ryzyka ponownego popełnienia czynu zabronionego oraz ułatwienia reintegracji nieletniego z prawidłowo funkcjonującym środowiskiem społecznym³⁹.

Wnioski końcowe

Cyberprzemoc dynamicznie ewoluuje wraz z rozwojem Internetu i mediów społecznościowych, wykraczając poza klasyczne formy zniesławienia czy gróźb. Obecne przepisy bywają niewystarczające wobec nowych przejawów agresji elektronicznej, np. *deepfake* rzadko obejmuje sytuacje stanowiące typowe ramy czynów karalnych. Termin *deepfake* określa tworzenie obrazów, filmów i dźwięków wygenerowanych przy użyciu AI przedstawiające rzeczy i sytuacje, które nie istnieją lub nigdy nie miały miejsca. Słowo to oznacza wykorzystanie algorytmów uczenia maszynowego i technologii mapowania twarzy do cyfrowej manipulacji głosami, ciałami i twarzami ludzi. Technologia ta rozwija się w tak szybkim tempie, że coraz trudniej jest stwierdzić, co jest fałszywe⁴⁰.

Samo stosowanie wobec nieletnich sprawców cyberprzemocy środków przewidzianych w u.w.r.n. ma charakter wyłącznie reaktywny i nie usuwa przyczyn zjawiska. Działania te podejmowane są zazwyczaj *post factum*, tj. po wystąpieniu czynu zabronionego, co w praktyce oznacza, że szkoda – zarówno w wymiarze prawnym, jak i psychologicznym – już zaistniała. W związku z tym kluczowe znaczenie powinny mieć strategie o charakterze

³⁸ D. Mościcka, P. Wojnicz, *Demoralizacja i czyny karalne według ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – wybrane zagadnienia*, „Civitas et Lex” 2023, nr 39(3), s. 34–35.

³⁹ Por. A. Bartha, *Nieletni przed sądem rodzinnym według ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Stadia postępowania i praktyka orzecznicza w zakresie przeciwdziałania demoralizacji oraz w sprawach o czyny karalne*, „Dziecko Krzywdzone” 2018, t. 17, nr 1, s. 9–26.

⁴⁰ O. Wasiuta, S. Wasiuta, *Deepfake jako skomplikowana i głęboko fałszywa rzeczywistość*, „Studia de Securitate” 2019, t. 9, nr 3, s. 20.

prewencyjnym, koncentrujące się na budowaniu świadomości prawnej i etycznej wśród młodzieży⁴¹.

Największym wyzwaniem w przeciwdziałaniu cyberprzestępczości wśród małoletnich pozostaje niedostateczna edukacja w tym zakresie. Badania pokazują, że młodzi użytkownicy sieci często nie są świadomi, że ich działania, takie jak włamania na cudze konta, publikowanie kompromitujących materiałów czy wysyłanie obraźliwych treści, mogą stanowić czyny zabronione, zagrożone odpowiedzialnością karną lub środkami wychowawczymi⁴². Zarówno nieletni sprawcy, jak i ich ofiary nierzadko traktują tego typu zachowania jako żart lub formę zabawy, nie dostrzegając poważnych konsekwencji prawnych i moralnych.

Granica między zachowaniem o charakterze żartobliwym a czynem o znamionach przestępstwa jest w przestrzeni cyfrowej szczególnie trudna do uchwycenia, co potwierdzają liczne analizy z zakresu kryminologii i pedagogiki resocjalizacyjnej⁴³. Brak świadomości prawnej oraz empatii wobec ofiar zwiększa ryzyko powtarzania takich zachowań i utrudnia ich zgłaszanie odpowiednim służbom.

Aby skutecznie ograniczyć to zjawisko, konieczne jest wdrażanie programów edukacyjnych obejmujących nie tylko omówienie przepisów prawnych (m.in. art. 190–191 k.k.), ale także kształtowanie postaw etycznych i kompetencji cyfrowych. Edukacja powinna opierać się na praktycznych przykładach, analizie studiów przypadków oraz dyskusji nad konsekwencjami różnych form zachowań w sieci. Jak wskazuje literatura przedmiotu, połączenie edukacji prawnej, wychowawczej i medialnej może znacząco obniżyć poziom akceptacji dla agresji elektronicznej oraz wpłynąć na spadek liczby incydentów⁴⁴.

Kompleksowe podejście do problemu – obejmujące działania profilaktyczne, wczesną interwencję, edukację oraz współpracę szkoły, rodziców, sądów rodzinnych i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo – może przyczynić się do zmniejszenia skali cyberprzemocy wśród małoletnich i stanowić fundament dla budowania odpowiedzialnego i bezpiecznego społeczeństwa cyfrowego. Istotne z punktu widzenia reakcji prawnej będzie także wprowadzenie ustawowej definicji cyberprzemocy. Pozwoliłoby to także na reagowanie na nowo pojawiające się zjawiska w przestrzeni cyfrowej, które nie

⁴¹ Por. J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, Kraków 2012, s. 255.

⁴² Szerzej: idem, *Elektroniczna przemoc rówieśnicza (cyberprzemoc)*, [w:] J. Pyżalski, A. Zdrowska, Ł. Tomczyk, K. Abramczuk, *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski*, Poznań 2019, s. 101–118.

⁴³ A. Błachnio, A. Przepiórka, T. Rowiński, *Dysfunkcjonalne korzystanie z internetu – przegląd badań*, „Psychologia Społeczna” 2014, t. 9(4), s. 378–395.

⁴⁴ Zob. N.E. Willard, *Cyberbullying and cyberthreats. Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*, Champaign (IL) 2007; S. Hinduja, J.W. Patchin, *Bullying beyond the schoolyard: preventing and responding to cyberbullying*, Thousand Oaks (CA) 2024.

wypełniałyby znamion czynów zabronionych przewidzianych w k.k. Podobny problem przez wiele lat dotyczył kwestii handlu ludźmi i braku definicji legalnej tego terminu.

Wykaz literatury

- Barlińska J., Szuster A., *Cyberprzemoc. O zagrożeniach i szansach na ograniczenie zjawiska wśród adolescentów*, Wyd. UW, Warszawa 2014.
- Bartha A., *Nieletni przed sądem rodzinnym według ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Stadia postępowania i praktyka orzecznicza w zakresie przeciwdziałania demoralizacji oraz w sprawach o czyny karalne*, „Dziecko Krzywdzone” 2018, t. 17, nr 1.
- Błachnio A., Przepiórka A., Rowiński T., *Dysfunkcjonalne korzystanie z internetu – przegląd badań*, „Psychologia Społeczna” 2014, t. 9(4).
- Budyn-Kulik M., Kozłowska-Kalisz P., Kulik M., Mozgawa M., *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2025, Lex.
- Cyrklaff-Gorczyca M., *Cyberstalking jako forma przemocy z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/5488>.
- Drembkowski P., Kowalski G. (red.), *Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Komentarz*, 2023, Legalis.
- Dubisz S. (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, t. 5, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2003.
- Englander E., Donnerstein E., Kowalski R., Lin C.A., Parti K., *Defining cyberbullying*, „Pediatrics” 2017, nr 140(2).
- Golonka A., *Cyberprzestępczość – międzynarodowe standardy zwalczania zjawiska a polskie regulacje karne*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2016, nr 1(18).
- Górecki P., Kobes P., Konarska-Wrzosek V., *Wspieranie i resocjalizacja nieletnich. Komentarz*, 2023, Lex.
- Hinduja S., Patchin J.W., *Bullying beyond the schoolyard: preventing and responding to cyberbullying*, SAGE Publications, Thousand Oaks (CA) 2024.
- Jankowska-Prochot I., *Modyfikacja prawnokarnego modelu zwalczania przestępstwa stalkingu*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2022, nr 7–8.
- Kachlicka D., *Korzystanie z Internetu jako źródło zagrożeń zdrowia i rozwoju dzieci i młodzieży*, „Przegląd Krytyczny” 2019, nr 1(1).
- Konarska-Wrzosek V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.
- Konaszczuk W., *Legislacyjne rozwiązania w zakresie przeciwdziałania cyberprzestępczości w prawie podatkowym – wybrane zagadnienia*, „Prawo w Działaniu” 2021, nr 47.
- Marek K., *Przestępstwo uporczywego nękania (stalkingu) w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z 31 marca 2020 r.*, „Studia Prawnoustrojowe” 2020, nr 50.
- Mościcka D., Wojnicz P., *Demoralizacja i czyny karalne według ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – wybrane zagadnienia*, „Civitas et Lex” 2023, nr 39(3).
- Mozgawa M., *Kilka uwag na temat znamienia „uporczywego nękania” na gruncie art. 190a k.k.*, „Ius Novum” 2020, nr 2.
- Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy (NASK), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*, NASK, Warszawa 2023.

- Nowak M., *Cybernetyczne przestępstwa – definicje i przepisy prawne*, „Biuletyn EBIB” 2010, nr 4(113).
- Olckers C., Hattingh M.J., *The dark side of social media – cyberbullying, catfishing and trolling. A systematic literature review*, „EPiC Series in Computing” 2022, nr 84.
- Olweus D., *A pro le of bullying at school*, „Educational Leadership” 2003, nr 60(6).
- Podlewska J., *Odpowiedzialność prawna za cyberprzemoc w stosunku do nieletnich*, „Dziecko Krzywdzone” 2009, t. 8, nr 1.
- Pospiszył I., *Przemoc w rodzinie*, WSiP, Warszawa 1994.
- Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, Impuls, Kraków 2012.
- Pyżalski J., *Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży*, GWP, Sopot 2011.
- Pyżalski J., *Elektroniczna przemoc rówieśnicza (cyberprzemoc)*, [w:] J. Pyżalski, A. Zdrodowska, Ł. Tomczyk, K. Abramczuk, *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2019.
- Siemieniecka D., Skibińska M., Majewska K., *Cyberagresja – zjawisko, skutki, zapobieganie*, Wyd. Nauk. UMK, Toruń 2020.
- Siwicki M., *Podział i definicje cyberprzestępstw*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 7–8.
- Sobol E., *Nowy słownik języka polskiego PWN*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2002.
- Szczepaniec M., *Komputer jako narzędzie przestępstwa*, „Zeszyty Prawnicze” 2016, nr 12(2).
- Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego PWN*, t. 3, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 1999.
- Tokunaga R.S., *Following you home from school: a critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization*, „Computers in Human Behavior” 2010, t. 26(3).
- Wasiuta O., Wasiuta S., *Deepfake jako skomplikowana i głęboko fałszywa rzeczywistość*, „Studia de Securitate” 2019, t. 9, nr 3.
- Willard N.E., *Cyberbullying and cyberthreats. Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*, Research Press, Champaign (IL) 2007.
- Wojtasik Ł., *Przemoc rówieśnicza a media elektroniczne*, <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/723>.
- World Health Organization, *A focus on adolescent peer violence and bullying in Europe, Central Asia and Canada. Health behaviour in school-aged children international report from the 2021/2022 survey*, vol. 2, 2024.
- Załęska A., Mitok A., Niemczyk M., *Korzystanie z Internetu przez dzieci i młodzież w Polsce*, Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15, Warszawa 2025.

Summary

Juvenile perpetrators of cyberbullying – analysis of criminal acts and legal response

Keywords: criminal law, cyberbullying, cybercrime, juvenile perpetrators, peer violence.

The purpose of this article is to examine the risks associated with the use of the Internet in the context of the liability of minors for unlawful actions referred to as cyberbullying to indicate examples of punishable acts

that minors most frequently commit in the digital environment. Furthermore, the article seeks to present the potential legal consequences that may be faced by a minor perpetrator of a prohibited act committed online. Cyberbullying is becoming an increasingly common social issue not only in Poland but all over the world. This matter is particularly important, as it primarily affects young people. Effective measures to fight require the cooperation of educational institutions, families and the justice system. Preventive actions, digital education, and the adaptation of legal regulations to the changing reality are essential. Actions of minor perpetrators of cyberbullying are often the source of serious suffering for their peers, and the consequences of their behaviour may have a long-lasting impact on the victim's mental health.